

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

11. juuli 2013*

Liikmesriigi kohustuste rikkumine — Direktiiv 2004/18/EÜ — Ratione temporis kohaldamisala —
Riiklike ehitustööde kontsessioon — Maa müük avalik-õigusliku asutuse poolt — Selle asutuse
määratletud kinnisvaraprojekt avaliku ruumi ajakohastamiseks

Kohtuasjas C-576/10,

mille ese on ELTL artikli 258 alusel 9. detsembril 2010 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: M. van Beek, A. Tokár ja C. Zadra, kohtudokumentide
kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Madalmaade Kuningriik, esindajad: C. Wissels ja J. Langer,

kostja,

keda toetab

Saksamaa Liitvabariik, esindajad: T. Henze ja J. Möller ning A. Wiedmann,

menetluse astuja,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president R. Silva de Lapuerta, kohtunikud G. Arestis, J-C. Bonichot, A. Arabadjiev ja
J. L. da Cruz Vilaça (ettekandja),

kohtujurist: M. Wathelet,

kohtusekretär: ametnik C. Strömholm,

arvestades kirjalikus menetluses ja 31. jaanuari 2013. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 11. aprilli 2013. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

otsuse

- 1 Oma hagis palub Euroopa Komisjon Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Eindhoveni valla poolt riiklike ehitustööde kontsessiooni andmine oli vastuolus riigihankeid reguleeriva liidu õigusega ja täpsemalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiiviga 2004/18/EÜ ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta (ELT L 134, lk 114; ELT eriväljaanne 06/07, lk 132), siis on Madalmaade Kuningriik rikkunud selle direktiivi artiklist 2 ning III jaotisest tulenevaid kohustusi.

Õiguslik raamistik

- 2 Direktiivi 2004/18 artikli 1 lõiked 2 ja 3 sätestavad:

„2.

- a) *Riigihankelepingud* – ühe või mitme ettevõtja ning ühe või mitme ostja vahel kirjalikult sõlmitud rahaliste huvidega seotud lepingud, mille objektiks on ehitustööd, toodete tarnimine või teenuste osutamine käesoleva direktiivi tähenduses.
- b) *Ehitustööde riigihankelepingud* – riigihankelepingud, mille objektiks on kas ehitustööd või nii projekteerimine kui ka teostamine seoses mõne tegevusega I lisa tähenduses või ehitustööde teostamine või mis tahes viisil teostatav ehitustöö, mis vastab ostja kindlaksmääratud nõuetele. *Ehitustöö* – ehitus- või tsiviilehitustööde tulemused tervikuna, mis võimaldavad täita majanduslikke või tehnilisi ülesandeid.[...]

3. *Riiklike ehitustööde kontsessioon* – sama liiki leping kui ehitustööde riigihankeleping, välja arvatud asjaolu, et vastutasuks teostatavate tööde eest antakse üksnes ehitise ekspluateerimise õigus või see õigus koos tasuga.”

- 3 Direktiivi artikli 2 kohaselt kohtlevad ostjad ettevõtjaid võrdselt ja mittediskrimineerivalt ning tegutsevad läbipaistval viisil.
- 4 Direktiivi 2004/18 III jaotis kehtestab riiklike ehitustööde kontsessioonide kohta kehtivad eeskirjad.
- 5 Direktiivi 2004/18 artikli 80 lõige 1 mis kuulub V jaotise alla, sätestab:

„Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi täitmiseks vajalikud õigusnormid hiljemalt 31. jaanuariks 2006. Liikmesriigid teatavad sellest viivitamata komisjonile. [...]”

Vaidluse taust

- 6 Käesoleva vaidluse asjaolud on seotud Eindhoveni vallas (commune d’Eindhoven, edaspidi „vald”) kinnisvaraprojekti elluviimisega maa-alal, mis jääb olemasoleva Doornakkersi kvartali ja valla omandis oleva uue Tongelresche Akkersi elamukvartali vahele (edaspidi „Doornakkersi keskus”).
- 7 Vallavolikogu kinnitas 7. augustil 2001 Doornakkersi keskust puudutava teatise. See dokument kirjeldas plaane rajada teatud sotsiaal- ja kultuuriteenuste keskus (tervisekeskus ning vabaaja-, integratsiooni- ja koolituskeskus, edaspidi „SPILcentrum”) ning kaubanduskeskus korterite ja eluruumidega. Vallavolikogu kiitis 12. septembril 2001 heaks Doornakkersi keskust puudutavad detailplaneeringud. Need planeeringud sisaldasid suuniseid kvartali hoonestamiseks ning neis on olemasoleva Doornakkersi kvartali ühendamiseks uue Tongelresche Akkersi elamukvartaliga ette nähtud infrastruktuur ja rajatised.

- 8 Vallavolikogu kiitis 23. aprillil 2002 heaks teatise „Arendaja valimine Doornackersi lähikeskuse jaoks” (edaspidi „23. aprilli 2002. aasta teatis”), mille olid koostanud valla teenistused 11. aprillil 2002. Selles teatises olid välja toodud kriteeriumid, mida tuleb kohaldada nende maatükkide ostja valimisel, kus teostatakse Doornackersi keskuse projekt. Selles teatises täpsustati ka, et müügilepingus tuleb järgida „omavalitsusüksuse kindlaksmääratud raamtingimusi ja suuniseid, nimelt tehnilist kirjeldust”, ning et see leping peab „vastama [...] ostjate/lõppkasutajate soovidele”. Seal oli veel märgitud, et „asjaolu, et vald otsustas tingimusliku müügi kasuks, viitab sellele, et hanget ei toimu ning riigihankealaseid õigusnorme ei kohaldata”.
- 9 Eelmises punktis nimetatud raamtingimustes ja suunistes on omakorda täpsustatud eeskätt ehitiste otstarve ja kõrgus vastavalt detailplaneeringule. Nendes on ette nähtud korterite ja eluruumide ehitamine, olemasoleva tervisekeskuse laiendamine, ühendusvöönd kahe peamise ala vahel, hea juurdepääs, maa-alune parkla kooskõlas omavalitsuse parkimiseeskirjadega, väärtuslike haljasalade säilitamine ning väljaku ja uue kvartalipargi rajamine.
- 10 Vastavalt 23. aprilli 2002. aasta teatisele paluti äriühingutel Hurks Bouw en Vastgoed BV (edaspidi „Hurks”) ja Haagdijk BV koostada oma planeeringud.
- 11 Vallavolikogu tegi 15. juulil 2003 otsuse valida Hurks Doornackersi keskuse arendajaks ja võimalikuks lepingupartneriks.
- 12 Hurks täpsustas 2003. aasta juulist kuni 2005. aasta oktoobrini oma ehitusjooniseid üldplaneeringus, mille vald kiitis heaks 14. veebruaril 2006. Selle planeeringu elluviimiseks sõlmisid vald ja Hurks koostöölepingu, millele Hurks kirjutas alla 12. juunil 2007 ning vald 16. juulil 2007 (edaspidi „koostööleping”).
- 13 Selle koostöölepingu põhjenduse F kohaselt on vald ja Hurks jõudnud kokkuleppele hoonestamises ja SPILcentrumi rajamises. Selle kokkuleppe osapooled lepivad kokku, et SPILcentrum hõlmab tervisekeskust, vabaaja-, integratsiooni- ja koolituskeskust koos korteritega, et laiendatakse olemasolevat tervisekeskust koos maa-aluse parklaga, rajatakse kaubanduskeskus eluruumide ja maa-aluse parklaga ning eluruumid. Nähti ette, et Hurks teostab need tööd omal riisikol ja enda vahenditest. Nende projektide elluviimiseks jõudsid vald ja Hurks kokkuleppele veel selles, et vald müüb maa Hurksile.
- 14 Paralleelselt nende läbirääkimistega valis vald 13. veebruaril 2007 sihtasutuse Woonbedrijf SPILcentrumi omanikuks. Valla ja sihtasutuse Woonbedrijf koostööleping kirjutati alla 15. aprillil 2008.

Kohtueelne menetlus ja menetlus Euroopa Kohtus

- 15 Pärast seda, kui komisjon sai kaebuse Doornackersi keskuse projekti hanketingimuste kohta, palus ta 2. juuli 2008. aasta kirjas Madalmaade Kuningriigilt selle keskuse kohta teavet. Liikmesriik vastas 19. detsembri 2008. aasta kirjaga.
- 16 Komisjon saatis 24. veebruaril 2009 Madalmaade Kuningriigile märgukirja, mis käsitles hankeid reguleeriva liidu õiguse, täpsemalt direktiivi 2004/18 rikkumist. Madalmaade valitsus vastas sellele 30. juuni 2009. aasta kirjaga, väites eelkõige, et direktiiv 2004/18 ei ole *ratione temporis* kohaldatav.
- 17 Komisjon esitas 9. oktoobril 2009 põhjendatud arvamuse, milles ta sisuliselt kinnitas oma märgukirjas väljendatud seisukohta ja esitas argumendid tõendamaks, et direktiiv 2004/18 oli käesoleval juhul kohaldatav. Komisjon tegi Madalmaade Kuningriigile ka ettepaneku võtta vajalikud meetmed kahe kuu jooksul.

- 18 Nimetatud liikmesriik vastas põhjendatud arvamusele 8. detsembri 2009. aasta kirjaga. Oma vastuses vaidlustas ta komisjoni seisukoha direktiivi 2004/18 rikkumise kohta ning kinnitas, tuginedes 5. oktoobri 2000. aasta otsusele kohtuasjas C-337/98: komisjon vs. Prantsusmaa, (EKL 2000, lk I-8377, punktid 36 ja 37), et käesolevas asja asjaoludele ei kohaldata mitte direktiivi 2004/18, vaid nõukogu 14. juuni 1993. aasta direktiivi 93/37/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike ehitustöölepingute sõlmimise kord (EÜT L 199, lk 54; ELT eriväljaanne 06/02, lk 163).
- 19 Neil asjaoludel otsustas komisjon esitada käesoleva hagi.
- 20 Euroopa Kohtu presidendi 17. mai 2011. aasta määrusega lubati Saksamaa Liitvabariigil astuda menetlusse Madalmaade Kuningriigi nõuete toetuseks.

Hagi

Vastuvõetavus

Poolte argumendid

- 21 Madalmaade Kuningriik esitab kaks vastuvõetamatuse vastuväidet.
- 22 Esiteks väidab ta, et komisjoni hagi on vastuvõetamatu, kuna viimane kasutab dokumente, millele Madalmaade Kuningriik ei ole saanud kohtueelses menetluses reageerida, mis rikub tema kaitseõigusi.
- 23 Nimelt, pärast Madalmaade Kuningriigi vastust põhjendatud arvamusele, palus komisjon 12. mail 2011 sellel liikmesriigil esitada teatud hulga dokumente, seal hulgas 15. jaanuari 2010. aasta SPILcentrumi koostööprotokolli ja sellest tuleneva valla ja sihtasutuse Woonbedrijf vahelise koostöölepingu. Viimane esitati komisjonile välisministri 11. juuni 2010. aasta kirjaga, milles mainiti, et komisjon ei tohiks seda teavet käesolevas menetluses kasutada.
- 24 Lisaks heitis Madalmaade Kuningriik komisjonile ette selles menetluses kolme sellise dokumendi kasutamist, mis ei olnud lisatud 11. juuni 2010. aasta kirjale ja mida lisaks ei olnud kohtueelses menetluses arutatud. Tegemist on Eindhoveni volikogu 18. märtsi 2008. aasta infokirjaga valla algatatud elamuarenduse kohta ajavahemikuks 2005–2010, 6. oktoobri 2009. aasta haldusmäärusega „2009. aasta elamuehitusprojektide edendamise ajutine kord” ja teatisega, mis pärineb elamumajanduse, linnaplaneerimise ja keskkonnajuhtimise ministeeriumi veebilehelt.
- 25 Teiseks leiab Madalmaade Kuningriik, et komisjon on vaidluse eset võrreldes kohtueelse menetlusega laiendanud.
- 26 Nimelt kinnitas komisjon tõendamaks, et tegemist on tasulise lepinguga esimest korda alles oma hagiavalduses, et vald oli saanud „tasu”. Kohtueelse menetluse käigus jäi komisjon tõendamaks, et tegemist oli niisugust tüüpi lepinguga, eranditult „vastutasu” juurde, mida vald andis Hurksile. Komisjoni hagiavaldus sisaldas seega uut väidet, mis on vastuolus Euroopa Kohtu praktikaga (18. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-458/08: komisjon vs. Portugal, EKL 2010, lk I-11599, punkt 43).
- 27 Komisjon palub kõik need väited tagasi lükata.

Euroopa Kohtu hinnang

- 28 Esimese vastuvõetamatuse vastuväitega seoses tuleb meeles pidada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt piiritlevad komisjoni poolt liikmesriigile edastatud märgukiri ja selle järel komisjoni esitatud põhjendatud arvamus kohtuvaidluse eseme, mida ei saa hiljem laiendada. Asjaomase liikmesriigi võimalus esitada omapoolseid seisukohti, isegi kui ta otsustab seda mitte kasutada, on oluline asutamislepinguga ette nähtud tagatis, millest kinnipidamine on liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse õiguspärasuse seisukohalt oluline vorminõue. Järelikult peavad põhjendatud arvamus ja komisjoni esitatud hagi põhinema samadel etteheidetel, mis on toodud kohtueelset menetlust algatanud märgukirjas (vt 18. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-186/06: komisjon vs. Hispaania, EKL 2007, lk I-12093, punkt 15, ja 14. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-535/07: komisjon vs. Austria, EKL 2010, lk I-9483, punkt 41).
- 29 Lisaks on Euroopa Kohus veel sedastanud, et põhimõtteliselt ei saa välistada komisjoni poolt täiendavate tõendite esitamist, millega Euroopa Kohtu menetluse käigus soovitakse näidata, et väidetav rikkumine on üldine ja juurdunud (26. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-494/01: komisjon vs. Iirimaa, EKL 2005, lk I-3331, punkt 37, ja 22. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-189/07: komisjon vs. Hispaania, punkt 29).
- 30 Madalmaade Kuningriigi sõnul kasutas komisjon neid esmakordselt hagiavalduses esitletud nelja dokumenti selleks, et tõendada valla otsest majandushuvi Doornakkersi keskuse projekti elluviimisel ja sellest tulenevalt valla ja Hurksi vahel sõlmitud lepingu tasulist iseloomu.
- 31 Igal juhul, nagu ka kohtujurust on oma ettepaneku punktis 31 märkinud, puudutavad käesolevas asjas komisjoni esitatud dokumendid, mille kasutamise Madalmaade valitsus vaidlustab, eranditult faktilist olukorda, mida käsitleti kohtueelses menetluses ja nendega soovitakse üksnes selgitada selles menetluses esitatud väidet.
- 32 Neil asjaoludel oleks komisjon saanud neid dokumente kasutada ka oma selle etteheite põhjenduseks, mis oli sõnastatud märgukirjas ja mis puudutas ehitustööde kontsessioonilepingut, mille üheks tingimuseks on lepingu tasuline iseloom (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Iirimaa, punkt 36).
- 33 Järelikult tuleb esimene vastuvõetamatuse vastuväide tagasi lükata.
- 34 Teise vastuvõetamatuse vastuväite osas tuleb märkida, et kuigi on tõsi, et ELTL artikli 258 alusel esitatud hagi ese on piiratud nimetatud artiklis ette nähtud kohtueelse menetlusega ja et seetõttu peavad komisjoni märgukiri, põhjendatud arvamus ja hagi tuginema samadele väidetele, ei tähenda selline nõue ometi, et mõlemas tuleks igal juhul kasutada täpselt sama sõnastust, kui vaidluse eset ei ole laiendatud ega muudetud (12. juuni 2003. aasta otsus kohtuasjas C-229/00: komisjon vs. Soome, EKL 2003, lk I-5727, punktid 44 ja 46; 14. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-433/03: komisjon vs. Saksamaa, EKL 2005, lk I-6985, punkt 28, ja 26. aprilli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-195/04: komisjon vs. Soome, EKL 2007, lk I-3351, punkt 18).
- 35 Seega võib komisjon hagiavalduses oma esialgset etteheidet täpsustada, tingimusel et see vaidluse eset ei muuda (eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Iirimaa, punkt 38, ja 26. aprilli 2007. aasta kohtuotsus komisjon vs. Soome, punkt 18).
- 36 Antud juhul on pelgalt märgukirja, põhjendatud arvamuse ja Euroopa Kohtule esitatud hagiavalduse läbilugemisest selge, et käesoleva liikmesriigi kohustuse rikkumise menetluse käigus ei ole komisjon vaidluse eset muutnud.

- 37 Nimelt ilmneb kõikidest nendest dokumentidest sõnaselgelt, et komisjoni eesmärk oli tuvastada, et „Madalmaade Kuningriik ei ole täitnud direktiivi 2004/18 artiklist 2 ja III jaotisest tulenevaid kohustusi”.
- 38 Täpsemalt heitis komisjon oma põhjendatud arvamuses sellele vallale ette, et Hurksiga ei sõlmitud mitte koostöölepingut, vaid ehitustööde kontsessioonileping, mille olemasolu sõltus eelkõige selle lepingu tasulisest iseloomust.
- 39 Oma hagiavalduses viitab komisjon sama etteheidet korrates 25. märtsi 2010. aasta otsusele kohtuasjas C-451/08: Helmut Müller (EKL 2010, lk I-2673), milles Euroopa Kohus täpsustas mõistet „tasuline leping”. Need selgitused, mis järgivad seda mõistet käsitlevat kohtupraktikat, puudutavad sooritust, mida hankija saab riigihanke kaudu teatava vastutasu eest.
- 40 Seda tehes tõi komisjon detailselt välja üksnes need argumendid, mis toetasid tema järeldust valla ja Hurksi vahel sõlmitud lepingu tasulise iseloomu kohta, mis ta oli üldisel kujul esitanud juba märgukirjas ja põhjendatud arvamuses, ning seega ei ole ta vaidluse eset muutnud (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsused komisjon vs. Saksamaa, punkt 29, ja komisjon vs. Portugal, punkt 47).
- 41 Kuna ka teine Madalmaade Kuningriigi esitatud vastuvõetamatuse vastuväide tuleb tagasi lükata, peab komisjoni hagi tunnistama vastuvõetavaks.

Põhiküsimus

Poolte argumendid

- 42 Oma hagiavalduses analüüsib komisjon kõigepealt direktiivi 2004/18 *ratione temporis* kohaldamisala küsimust, mille tõstatas Madalmaade Kuningriik kohtueelses menetluses.
- 43 Tuletades meelde, et direktiiv 2004/18 tuli liikmesriikidel üle võtta hiljemalt 31. jaanuariks 2006, märgib komisjon, et need kaks osapoolt sõlmisid koostöölepingu alles 16. juulil 2007, st 18 kuud pärast nimetatud ülevõtmise tähtaega.
- 44 Kuigi komisjoni sõnul vastab tõele, et vald oli võtnud teatud otsused vastu enne seda kuupäeva, seal hulgas otsuse valida Hurks arendajaks ja lepingupartneriks, algasid läbirääkimised koostöölepingu sisuliste elementide üle siiski alles pärast 14. veebruari 2006, mil vald kinnitas Hurksi esitatud üldplaneeringu.
- 45 Nimelt ilmneb valla 22. mai 2007. aasta kirjast, et vald ja Hurks olid pidanud rohkem kui aasta jooksul läbirääkimisi koostöölepingu sisu üle. Esiteks puudutasid läbirääkimised küsimust, kas vald peab Hurksilt ostma teatud osa rajatud ehitistest, eelkõige SPILcentrumi, et välistada olukord, kus Hurks kannab üksi kõik projektiga seotud finantsriskid, ja teiseks arutati küsimust, kas finantskohustuste jagamine puudutab niisuguse avaliku ruumi nagu väljak ja park väljaehitamist.
- 46 Selles osas väidab komisjon, et Euroopa Kohtu praktikat, mille kohaselt tuleb riigihange uuesti läbi viia, kui on muudetud lepingu üht olulist tingimust ning see toob kaasa uue lepingu sõlmimise (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Prantsusmaa, punkt 44), tuleb kohaldada *a fortiori* niisuguses olukorras nagu käesolevas asjas käsitlusel.
- 47 Komisjon lisab, et kui vald otsustas 23. aprillil 2002 paluda kahel ettevõtjal koostada oma planeeringud, ei olnud ta üldse otsustanud, millised peaksid olema sõlmitava lepingu sisulised tingimused, ja ta ei olnud veel ka kindlaks määranud, kas tegemist saab olema riigihanke või kontsessiooniga.

- 48 Komisjoni sõnul algasid valla ja Hurksi vahelised läbirääkimised, mis puudutasid kõiki või vähemalt põhilisi koostöölepingu tingimusi, tegelikult alles pärast direktiivi 2004/18 ülevõtmise tähtaega. Järelikult, ja võttes arvesse Euroopa Kohtu praktikast tulenevat viidatud kohtuotsuses komisjon *vs.* Prantsusmaa, leiab komisjon, et see direktiiv on käesolevas asjas kohaldatav.
- 49 Madalmaade Kuningriik väidab sisuliselt, et vallavolikogu nägi 23. aprilli 2002. aasta teatise kinnitamise otsusega ette üksnes maa müügi ja arendaja kasutusse andmise, mis on ainuke otsustav tegur kontrollimaks, kas direktiiv 2004/18 on *ratione temporis* kohaldatav.
- 50 Madalmaade Kuningriik järeltab sellest, et vaidlus sai alguse enne direktiivi 2004/18 ülevõtmise tähtaega. Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et määravaks ei ole mitte lepingu sõlmimise kuupäev, vaid see, millal tehti liidu õigust väidetavalt rikkuv otsus.
- 51 Väide, mida toetab komisjon ja mille kohaselt määravaks hetkeks on see, „kui kõik või vähemalt põhilised [koostöö]lepingu tingimused” on tegelikult olemas, tuleneb eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* Prantsusmaa vääramisest.

Euroopa Kohtu hinnang

- 52 Nagu kohtujurist on oma ettepaneku punktis 56 meelde tuletanud, kuulub kohaldamisele direktiiv, mis kehtib hetkel, mil hankija valib selle menetluse liigi, mida ta kavatses järgida, ning lahendab lõplikult küsimuse, kas riigihanketähtaegade sõlmimiseks on nõutav eelneva hankemenetluse korraldamine (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa, punktid 36 ja 37).
- 53 Nimelt oleks vastuolus õiguskindluse põhimõttega, kui kohaldatav õigus määratakse kindlaks hanketähtaegade sõlmimise kuupäeva alusel, kuna see kuupäev tähistab menetluse lõppu, samas kui hankija otsus eelnevalt hankemenetluse korraldada või mitte tehakse tavaliselt menetluse algustadiumis (eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa, punkt 40).
- 54 Sellegipoolest täpsustab Euroopa Kohus samas kohtuotsuses, et kui pärast seda otsust peetud läbirääkimised puudutavad juba läbiräägitust oluliselt erinevaid tingimusi ja kui neist järelikult nähtub poolte soov sõlmida lepingu oluliste tingimuste osas uus kokkulepe, võib direktiivi, mille ülevõtmistähtaeg oli pärast nimetatud otsuse tegemist, sätete kohaldamine olla põhjendatud (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Prantsusmaa, punkt 44).
- 55 Esiteks tuleb käesoleval juhul nentida, et otsus viia Doornackersi keskuse kinnisvaraprojekt ellu ilma eelneva hankemenetluseta tehti hetkel, mil vallavolikogu kinnitas 23. aprilli 2002. aasta teatise.
- 56 Nimelt, selle teatise punkti 2.5 sõnastusest ilmneb, et asjaolu, et vald otsustas tingimusliku maamüügi kasuks, „viitab sellele, et hanget ei toimu ning riigihanketähtaegade õigusnorme ei kohaldata”.
- 57 Neil asjaoludel tuleb jätta kõrvale komisjoni argument, et kui vald otsustas 23. aprillil 2002 kutsuda kaks ettevõtjat oma planeeringuid koostama, ei olnud ta veel kindlaks määranud, kas tegemist saab olema riigihanke või kontsessiooniga.
- 58 Valla 23. aprilli 2002. aasta otsus teatise kinnitamise kohta kujutab endast seega põhimõtteliselt otsust, millega on väidetavalt liidu õigust rikutud ja mille vastuvõtmise kuupäev määrab kindlaks niisuguse väite suhtes kohaldatava õiguse (vt selle kohta 15. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-138/08: Hochtief ja Linde-Kca-Dresden, EKL 2009, lk I-9889, punkt 29).
- 59 Teisalt, mis puudutab komisjoni argumenti, et vald ei olnud „menetluse” alguses siduvalt määratlenud kontsessiooni tingimusi ega peamisi tunnuseid, vaid oli lepingu sisu ja põhilised tingimused seadnud sõltuvusse Hurksiga peetavatest läbirääkimistest, siis tasub esiteks rõhutada, et komisjon ise kinnitas

hagiavalduse punktis 76, et valla poolt 2002. aasta juunis arendajakandidaatidele saadetud teabedokumendist tuleneb, et viimasel „oli piisavalt selge ettekujutus oodatud tulemusest”. Komisjoni sõnul sisaldas see dokument „täpsustusi kruntide arvu, ehitiste maksimaalse kõrguse, ärimaa üldise paiknemise, tervisekeskuse sissepääsude asukoha või ka kvartalipargi teatud funktsioonide uuesti kasutuselevõtu kohta”.

- 60 Teiseks tunnistas komisjon hagiavalduse punktis 77, et koostöölepingu artikli 1.1 ning nimetatud teabedokumendi võrdlemisel ilmneb, et „põhiosas oli [vald] ehitatavate hoonetega seonduva kindlaks määranud alates 2002. aastast”.
- 61 Kolmandaks, nagu ka kohtujurist on oma ettepaneku punktides 70 ja 71 rõhutanud, asjaolu, et projekti teatud poolte vahel SPILcentrumit puudutavate finantsriskide jaotuse ja avaliku ruumi kujundamise kohustuse võtmise osas oleks võinud lõpliku otsuse teha pärast 23. aprilli 2002. aasta otsust, ei ole määrav. Nimelt, võttes arvesse Euroopa Kohtu praktikat, ei saa kumbagi Doornackersi keskuse projekti olulist aspekti pidada sisuliselt erinevaks sellest, mis oli esialgu ette nähtud (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Prantsusmaa, punkt 44, ja 19. juuni 2008. aasta otsus kohtuasjas C-454/06: pressetext Nachrichtenagentur, EKL 2008, lk I-4401, punktid 34–37).
- 62 Seega ei ole käesoleval juhul kinnitust leidnud eeldused, millel tugineb Euroopa Kohtu praktika, millele komisjon viitab käesoleva kohtuotsuse punktis 46, nimelt lepingu oluliste tingimuste muutmine ja sellest tulenev nõue sõlmida uus leping.
- 63 Võttes arvesse nii valla otsust Doornackersi keskuse projekti puhul hankemenetlust eelnevalt mitte korraldada kui ka selle projekti peamiste tunnuste valikut, mis selgelt nähtuvad 23. aprilli 2002. aasta teatisest, st ajast, mil direktiiv 2004/18 ei olnud isegi veel vastu võetud, tuleb tõdeda, et see direktiiv ei ole *ratione temporis* kohaldatav.
- 64 Kuna komisjoni hagi on väga täpselt märgitud, et selle eesmärk on tuvastada Madalmaade Kuningriigi poolt direktiivi 2004/18 artiklist 2 ja III jaotisest tulenevate kohustuste rikkumine, siis tuleb see hagi jätta rahuldamata.

Kohtukulud

- 65 Kodukorra artikli 138 lõike 1 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna Madalmaade Kuningriik on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja komisjon on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud välja mõista komisjonilt.
- 66 Kodukorra artikli 140 lõike 1 alusel kannab Saksamaa Liitvabariik ise oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. **Jätta hagi rahuldamata.**
2. **Mõista kohtukulud välja Euroopa Komisjonilt.**
3. **Jätta Saksamaa Liitvabariigi kohtukulud tema enda kanda.**

Allkirjad